



*Alaşehirli Veysî'ye de
Atfedilen Bir Mesnevi:*

HÂFİZ AHMEDÎ ŞÜKRÎ'NİN

MEVLÛDÜ'N-NEBÎ'Sİ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

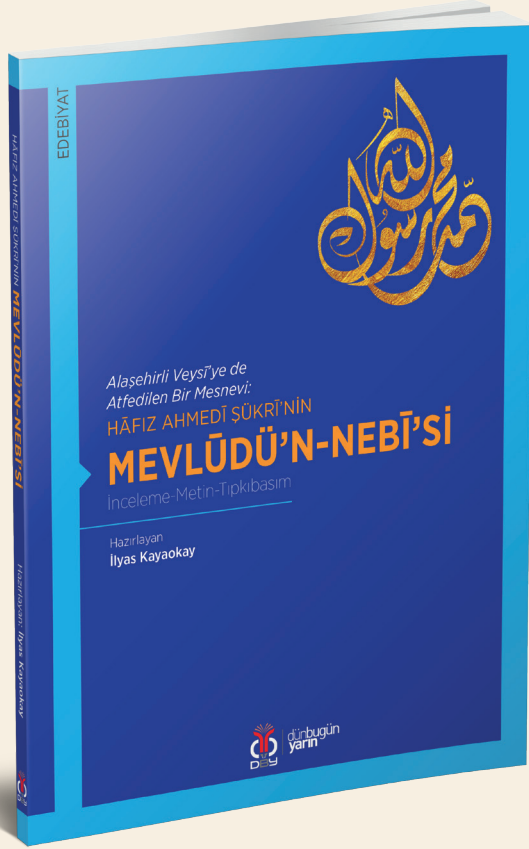
Hazırlayan

İlyas Kayaokay

HÂFİZ AHMEDÎ ŞÜKRÎ'NİN MEVLÛDÜ'N-NEBÎ'Sİ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan
İlyas Kayaokay



*Alaşehirli Veysî'ye de
Atfedilen Bir Mesnevi:*

HÂFİZ AHMEDÎ ŞÜKRÎ'NİN MEVLÛDÜ'N-NEBÎ'Sİ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan
İlyas Kayaokay

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 84
Edebiyat: 16

ISBN 978-605-4635-84-9
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2020

Hazırlayan:
İlyas Kayaokay

Editör:
Âdem Ceyhan

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Mikyas Basım Yayın Matbaacılık
(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Alaşehirli Veysi'ye de Atfedilen Bir Mesnevi:

HÂFİZ AHMEDİ ŞÜKRİ'NİN MEVLÜDÜ'N-NEBİ'Sİ • İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan: İlyas Kayaokay ; Editör: Prof. Dr. Âdem Ceyhan

İstanbul : DBY Yayınları, 2020.

142 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 84)

ISBN 978-605-4635-84-9

1- Edebiyat 2- Divân Edebiyatı 3- Şiir 4- Hz. Muhammed

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel.: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

**İçindekiler**

Önsöz	9
Giriş	13
1. Mevlûdu'n-Nebî Mesnevisi Hakkında Genel Bilgiler	17
1.1. Nüshaları	17
1.1.1. A Nüshası	17
1.1.2. İ Nüshası.....	18
1.2. Mevlidin Adı	18
1.3. Müellifi	19
1.4. Yazılış Tarihi.....	21
2. Mevlûdü'n-Nebî'nin Şekil Özellikleri	23
2.1. Nazım Şekli.....	23
2.2. Beyit Sayısı.....	23
2.3. Vezin.....	24
2.4. Kafiye ve Redif.....	25
2.5. Dil ve İmlâyla İlgili Bazı Hususiyetler.....	26
3. Mevlûdü'n-Nebî'nin Muhtevası	29
4. Mevlûdü'n-Nebî'nin Gelenek İçerisindeki Yeri	41

Sonuç	45
Metin Kuruluşunda İzlenilen Yol.....	47
Mevlûdü'n-Nebî / Metin.....	49
Kaynakça	101
Mevlûdü'n-Nebî / Tıpkıbasım.....	103

Önsöz

Hz. Peygamber'e duyulan derûnî muhabbetin, en hâlis sözlerle terennüm edildiği mevlidlere olan alakam, Prof. Dr. Âdem Ceyhan ile yaptığımız sohbetlere dayanır. Kendisi Nahîfî, Ahmet İzzet Paşa ve Ahmed Fehmî'nin mevlidini neşretmiş ve gâyesi bir gün Zâtî'nin mevlidini bulabilmek olmuştur. Zâtî'nin bir nüshası bulunan ve Lâtîfî'nin de tezkiresinde haber verdiği mevlidinin varlığını Neclâ Pekolcay'ın çalışmalarından haberdar olan Ceyhan, bu konuyu 2005 yahut 2006 senesinde gerçekleştirdiği bir telefon görüşmesinde kendisine bahsetti. Pekolcay'ın ses tonundan nüshaların yerini söylemeye niyetli olmadığını anlayan Ceyhan, sadece ondan bir ipucu koparabilmişti. Beyanlarına göre; Zâtî'nin mevlidinin, Süleyman Çelebi mevlidi adına kayıtlı nüshalardan birinde olma ihtimali vardır. Âdem Bey, bir sohbetinde bana, ünlü simaların pek mevlid yazmadığını, bundan dolayı Zâtî'nin mevlidinin kıymetli olduğunu ifade etmiş ve bu mevlidi bulup müşterek bir yayın yapma görevini vermişti. Ben de fırsat buldukça böyle mevlid yazmalarına bakarak Zâtî'nin eserini bulmaya çalıştım bir müddet. Bu taramalarım esnasında Enveri-i Erzincanî'nin kaside nazım şekliyle yazdığı ilginç mevlidini keşfedip neşrettim.

Bir gün sahaflardan birinde bir mevlid el yazması olduğu haberi geldi. Başta Süleyman Çelebi'nin mevlidi olduğunu düşündüm

ve sahaftan baş ve son kısımları bana iletmesini rica ettim. Bu hususta Sayın Vedat Ali Tok Beyin yardımlarını gördüm. Mevlidin ilgili kısımları tarafıma ulaşınca latin alfabesine aktarıp diğer mevlid metinleriyle mukayese etmeye başladım. Maksadım, mevlidin bilinen/çalışılmış bir eser olup olmadığını anlayabilmektir. Zira esere -haklı olarak- hayli külfetli bir değer biçilmişti, vereceğimiz bedele değmesi gerekirdi.

Takriben 50 kadar mevlid metni ile mukayese ettim ve bu konuda önemli çalışmalar yapmış olan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özkat'tan yardım talep etmemin uygun olacağını düşündüm. Zira kendisinin, bilinen 150 mevlid metninin neredeyse tüm nüshalarını gördüğü ve bu konuda bir kitap hazırladığı bilgisine sahiptim. Özkat, bu mevlidin bir benzerinin Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi 05 Gü 39 numarada kayıtlı olduğunu, tek nüshasının bulunduğunu tarafıma bildirdi. Daha sonra böyle bir mevlid nüshasının varlığını, ilk defa bilim dünyasına *Mevlid-nâme* adlı kıymetli çalışmasında duyuran Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal Hocama da arz edip bu husustaki görüşlerini aldım. Nihayetinde Zâfî'nin mevlidini bulma ümidiyle çıktığım bu yolda neşredilmemiş ve üstelik ünlü nâsir Veysi'ye atfedilen yeni bir mevlid bulmuştum. Eseri satın aldıktan sonra yine mevlidler üzerinde ciddi mesai harcamış Prof. Dr. Rıfat Kütük Hocamla da ara ara istişarede bulunduk. Tesadüf budur ki mevlidin ilk talibi de kendisiydi. Hocamızın şahsî kitaplığında da literatüre girmemiş birkaç mevlid olduğu müjdesini buradan verelim. Ayrıca Mustafa Özkat Beyin elinde de literatüre girmemiş elli civarında mevlid vardır. Bunların da en kısa sürede gün yüzüne çıkmasını temenni ediyoruz.

Böyle müellifi meçhul mevlidleri neşretmek gerçekten çok riskli bir iştir. Zira her an yeni bir nüsha bulunup verdiğimiz tüm bilgileri çürütebilir. Mümkün olduğunca meseleye ihtiyatlı yaklaştık.

Bu kitabın neşri esnasında desteklerini gördüğüm DBY Yayınları yönetmeni İrfan GÜNGÖRÜR Bey'e, Sayın Vedat Ali TOK'a, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZKAT ve Sayın Prof. Dr. Rıfat KÜTÜK'e,

her daim desteğini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Âdem CEYHAN'a ve kitabı baştan sona titiz bir şekilde okuyarak tüm hatalarımı tashih eden Sayın Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'a çok teşekkür ediyorum.

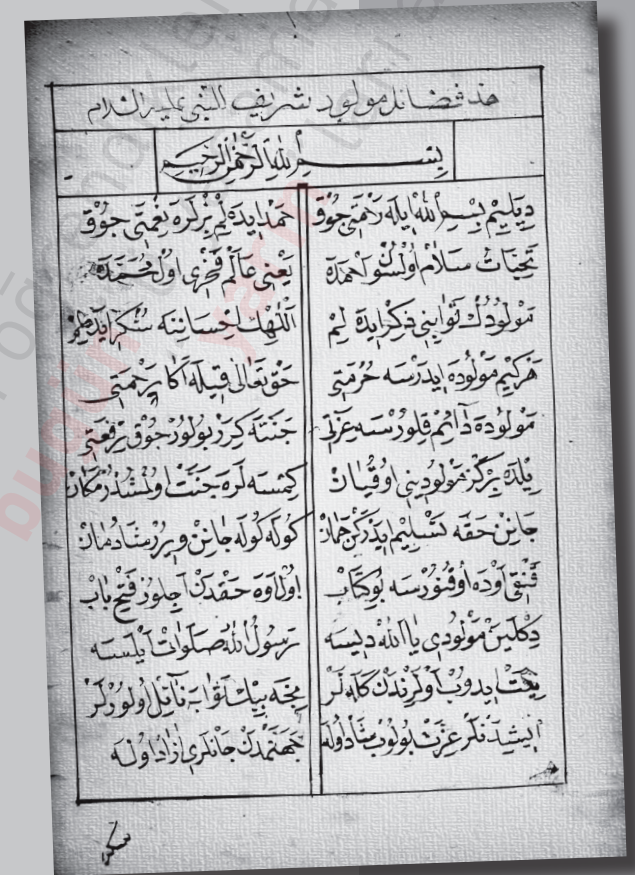
İlyas KAYAOKAY
Mart 2020

Metin Kuruluşunda İzlenilen Yol

1. Daha düzgünve hacimli olması gibi kriterler göz önünde bulundurularak şahsî kütüphanemizde bulunan İ nüshası esas alınmış, nüsha farklılıkları dipnotta belirtilmiştir. Kelime tercihlerinde vezne uygunluk esas alınmıştır.
2. Beyitler numaralandırılmış olup varak numaraları sayfa sonunda belirtilmiştir.
3. Manzumedeki imale, zihaf med gibi aruz hususiyetleri italik şekilde yazılmıştır. (Aruz kusuru olarak görülmeyen atıf terkipleri dahil) İmalede heceler, “yalvaranı”; med “māh” ve zihafıta ise harfler, “du‘ā” italik hâle getirilmiştir.
4. Yazılmayan atıf bağlaçları vezin gereği yazılarak [u] köşeli parantez ile belirtilmiştir. Kelimelerin doğru şeklini göstermek, vezne uygun olmasını sağlamak amacıyla yapılan metin tamirleri, eksik yazılan ibareler yine köşeli parantez [] ile fazla yazılan ibareler ile < > ile gösterilmiştir.
5. Veznin aksadığı mısralarda vezni bozan kelime üzerine; mısraın tamamındaki vezin bozukluğu ise mısra sonuna dipnot düşürülerek gösterilmiştir.
6. Bölüm başlıkları ve salavat beyitleri koyu yazılmıştır.

MEVLÜDÜ'N-NEBİ

METİN



Fî-Münâcâti Mevlüd-i Şerîf¹

Mefâilün / Mefâilün / Feülün

1. Münâcât eyledim *didim* İlahî
Ki sensin pâdişâhlar pâdişâhı
2. İlahî Seyyid [ü] Settâr [u] Mevlâ
Yüce dergâhıya geldim Hudâyâ
3. Benim hâcet ile gönlüm *toludur*
Velî *nidem* bu nefsim bed-*hâlıdır*
4. Bilürem pâdişâh-ı bî-niyâzsın
Sana yalvaranı mahrûm *komazsın*
5. Virürsün *kulların*ğın *istedüğün*
Bilürsin her *çuluğu*ğ *ne idüğün*

¹ A: bu bölümdeki beyitler yoktur.

6. Yir [ü] gök ehli hep senden umarlar
Çamusu *hâzreti*ne yalvarurlar
 7. Benim *dahı* günâhım çok elim dar
Çapuğa geldim ey Settâr [u] Gaffâr
 8. Getürdüm ol şefî'-i Muştafâ'yı
Nebîler *serveri* kân-ı şafâyı
 9. İlahî hil'atim âhîr nefesde
Çıkarup kılmayasın *bizi* haste
 10. İlahî cânımız göç<i>cek bedenden
Ayırmağıl bizi ey Hâk *imândan*
 11. İlahî nefsimiz *kılma* <yâ Rab> *musahhar*
Diyelüm *bu* söze Allâh u ekber
 12. *Oğuyanı* *diñleyeni* yazanı
Rahmetinle yarlıgağıl yâ Ganî
 13. **Fâilâtün Fâilâtün Fâilât**
Vir Muhammed Muştafâ'ya şalâvât
- Ve şalli 'alâ eşref-i nür-ı cemî'ü'l-enbiyâ ve'l-
mürselin ve'l-hamdullâhi Rabbü'l-'alemîn.**

1b

424. Tā bulavuz bu qaralıqdan halās
Bizi görüp ‘ibret ala cin [ü] nās¹
425. El getirüp ol dem içre Muştafā
Hoş münacāt eyledi buldı şafā²
426. Tā mübārek eli ol dem derledi
Ey Habeşler ilerü gelin didi³
427. Parmağıyla eli terinden hemîn
Sürdi alınma bunların⁴ ol emîn⁵
428. Çün ağardı tenleri ve yüzleri
Geldiler imāna ol demde varı⁶
429. Mu‘cizātına anıñ yoqdur hisāb
Biñde birin vaşf idemez bu kitāb⁷
430. Ol Muḥammed mu‘cizāti haqqı-çün
Cümlemize rahmet it yarınki gün⁸
431. **Gelmemiş ‘āleme böyle pāk-zāt**
Gül cemāline virelim eş-şalāt

18a

¹ A: bu beyit yoktur.

² A: bu beyit yoktur.

³ A: bu beyit yoktur.

⁴ vezin aksamaktadır.

⁵ A: bu beyit yoktur.

⁶ A: bu beyit yoktur.

⁷ A: -

⁸ A: -

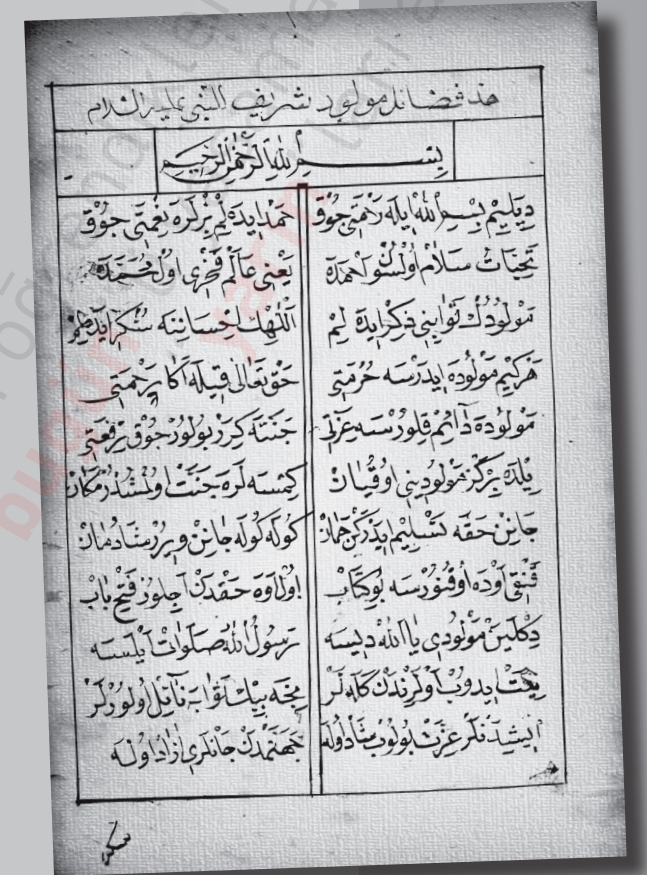
Kaynakça

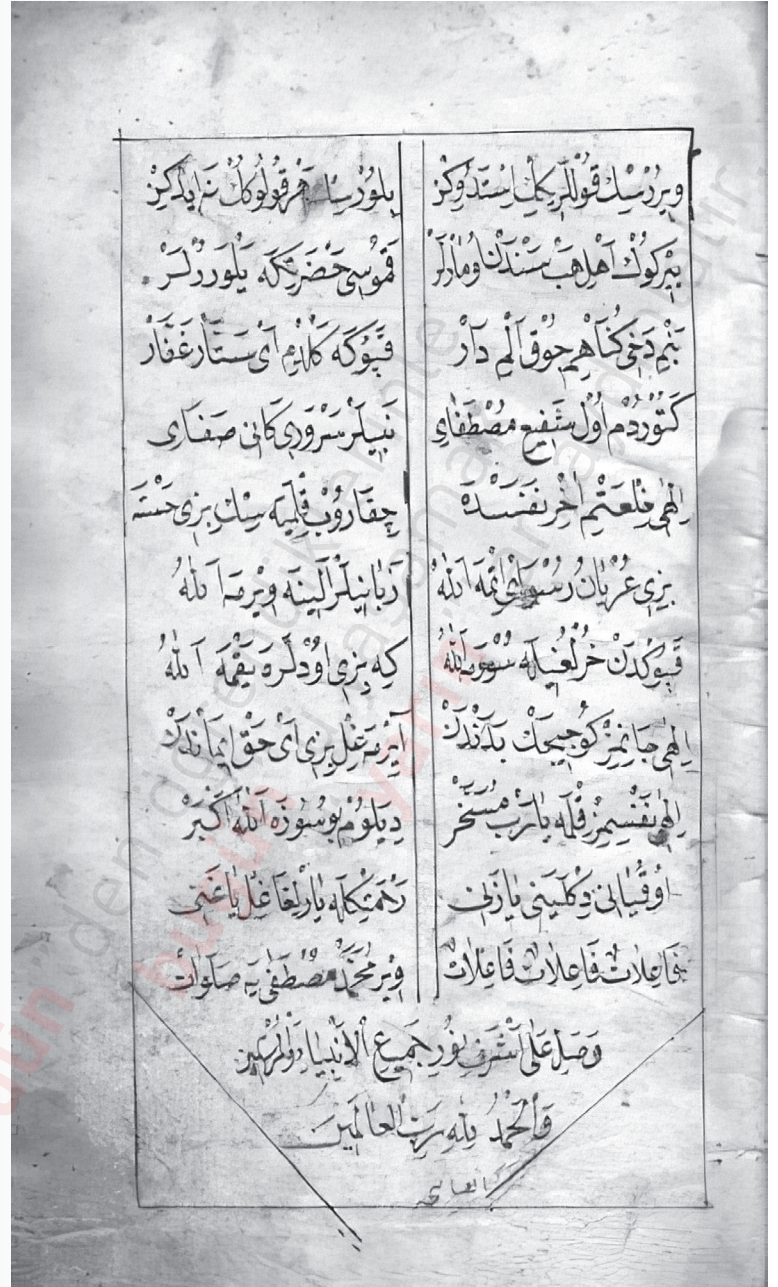
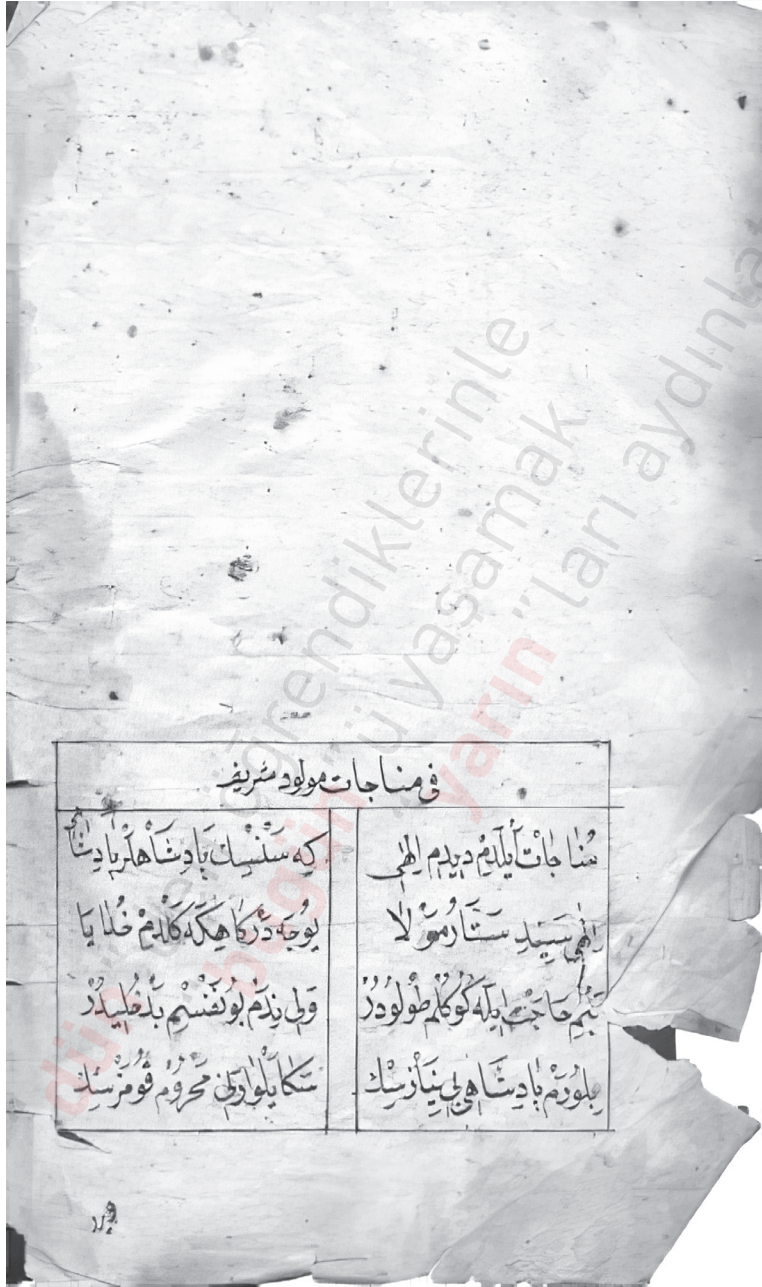
- AKSOY, Hasan (2007). “Eski Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, s. 323-332.
- ALBAYRAK, Sadık (1980). *Son Devir Osmanlı Uleması C. 1*, İstanbul: Medrese Yayınevi.
- BEKTAŞ, Ekrem (2011). “Diyarbakırlı Kâmi ve Mevlid’i”, *Turkish Studies*, Cilt: 6, Sayı: 1, s. 779-856.
- CEYHAN, Adem (2000). “Süleyman Nahîfi’nin Mevlüdü’n-Nebî Mesnevisi”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 14, s. 89-141.
- DEMİRCİ, Mehmet (1997). “Hakikat-ı Muhammediyye”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi C. 15*, İstanbul: T.D.V. Yayınları, s. 179-180.
- GÜLER, Zülfi (2006). “Yunus Emre’nin Nur-ı Muhammedî Anlatımının Türk Yaratılış Destanlarıyla Benzerliği”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, s. 63-72.
- GÜLER, Zülfi (2008). *Divan Şirinde Peygamber Hikayelerine Telmihler*, Malatya: Özserhat Yayıncılık.
- KARA, Mustafa (1992). “Bişr el-Hâfi”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi C. 6*, İstanbul: T.D.V. Yayınları, s. 221-222.
- KAYAOKAY, İlyas (2019). “Enverî-i Erzincânî’nin İlginç Mevlûd-i Şerîfi: Sünbül-i Gülzâr-ı Kelâm-ı Kadîm”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 22, s. 579-610.

- KÜTÜK, Rıfat (2018). *Türk Edebiyatında Mevlid ve Muslihi'nin Gül-eşyan İsimli Mevlidi -İnceleme Metin Sözlük Tıpkıbasım*, Erzurum: Ertual Akademi Yayıncılık.
- KÖKSAL, Mehmet Fatih (2011). *Mevlid-nâme*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- MAZIOĞLU, Hafize (1974). "Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler", *Türkoloji Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, s. 31-62.
- ÖZKAT, Mustafa (2015). "Paris'te Yazılan Bir Mevlid: Misbâhü's-Salâh", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 14, s. 93-166.
- ÖZKAT, Mustafa (2017). "Hazret-i Peygamber'e Aşkın Bir İfadesi: Mevlidler", *Karabatak Dergisi*, Sayı: 31, s. 108-113.
- PEKOLCAY, Necla (1950). *Türkçe Mevlid Metinleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1990). *Mevlid, Süleyman Çelebi*, İstanbul: M.E.B. Yayınları.

MEVLÜDÜ'N-NEBİ

TIPKIBASIM





بُورِدِي كِفَارِ عَسْكَرِيْنِ بِيْدِيْهَا	بِرُوحِ طُوْمَرِ غَالِهْ اَوْلُ حُجْبَا
يُوْزِيْمِيْزِيْمِ قَرَادُوْزِيْدِيْلِي	دِيْ بِيْرِكُوْنِ يُوْزِ حَبْسِ اَغْلَادِي
سَاكَا اِيْمَانِ كَتُوْرَهْ لِيْمِ يُوْزِيْمِيْزِي	يَا مُحَمَّدُ كِرَاعِيْسَهْ يُوْزِيْمِيْزِي
اَوَّلَهْ كِيْمِ سِنْدِيْ بُوْلُوْزِ خُوْشِ لِيْمِيْزِي	هَيْتِيْلَهْ يُوْزِيْمِيْزِي قِيْلِي اَنْظُرْ
بِيْزِيْ كُوْرِيْبِ عِيْرَتِ اَلِهْ جِيْنِ نَاكِيْرِي	تَا بُوْلُوْهْ وُزِي بُوْقَرِ اَلْقَدْنِ حَلَاصِي
خُوْشِ مَنَاجَاتِ اَيْلِيْ بُوْلُوْزِيْ مَنَافَا	اَلْ كُوْرِيْبِ اَوْلَامِ اِيْمِيْ مَهْطُوْ
اَيِ حَبْسِيْ كِرَايِلِيْ وَاكِيْ دِيْدِي	تَا مَبَارَكِ اَيِ اَوْلَامِ دِيْمَلِي
سُوْرِيْ اَلْمِنْتَهْ بُوْلُوْرَكِيْ اَوْلَامِيْزِي	بَرَعْمَا غِيْلَهْ اِلِيْ تَرِيْدَكِيْ هَمِيْنِي
كَلِيْلِيْ اِيْمَانِهْ اَوْلَامَهْ وَاْدِي	جُوْنِ اَغْرُوْزِيْ تَنَلِيْ وِيُوْزُوْرِي
بِيْكَهْ بِيْرِيْنِ وَاَصْفِ اَيْلَهْ فَرُوْكَاْدِي	مُعْجِيْزَاتِهْ اَنَاكِيْ يُوْوَدُزِ حِسَابِي
جَمَلَهْ حِيْرَهْ حُرْمَتِ اِيْتِ بِيْزِيْ كِرَايِلِي	اَوَّلِ مُحَمَّدِ مَعْجِيْزَاتِيْ حَقِيْقِيُوْنِي
كُوْلِ جَمَالِيْنَهْ وِيْرَهْ لِيْمِ الصَّلُوْهْ	كَلِمَتِيْنِ عَالِهْ بُوْيَلَهْ بِاَلْ ذَاكِي
هَرَفِي	تَوْحِيْدِي

اَلْ كِرَامِيْ اَنْ اَوْلُوْزِيْسَهْ يُوْلُوْدِ اَشِيْكَ	بِيْحَهْ اَوْلُوْرُسِيْكَ بُوْغَرِيْبِ لِيْمِيْشِيْكَ
حِيْمِيْكَ دِيْ حِيْمِيْكَ قَرَادِيْسَهْ	بِيْرَسَاعَتِ اَوَّلَهْ قُوْمَرِ لِيْمِيْشِيْ
غَاغُلِ اَوْلَاكِيْ بُوْكَتَلُوْزُوْرِيْ	عَاغِرِ فَاوْلُوْدِ لِيْمِيْشِيْ عِيْرَتِ اَوْلُوْرِيْ
سُوْاَلِ مَلِكِيْ اَنْدَهْ كَلُوْرِيْ	بِيْرِيْحَهْ اَلْ كَدْنِ اَلْ لِيْمِيْشِيْ

تمت التوحيد الشيق بعون الله
الملك اللطيف

عطا بچنك يوقدر كادي غرق اولنه موجنه جورم غباري
ند كلو طولي عمر اولسه معور طاغيد بكون اجل روز كاري
كور و حطم دعالي دنر اولستو محقق سهول جاري ياري
وانا الفقير حافظ احمد ي شكري بن علي متوقو قره ايزد ره
غفر الله ذنوبهم اامين بحرم المدينه سنه ١٤٩٤
في صفر ٩٤٤

Alaşehirli Veysî'ye de Atfedilen Bir Mesnevi:

HÂFİZ AHMEDÎ ŞÜKRÎ'NİN

MEVLÛDÜ'N-NEBÎ'Sİ

Türk edebiyatında 150 civarında mevlid türü eserin olduğu bilinmektedir. Bazı akademik çalışmalarda adı geçen ve eksiklerle dolu tek nüshası ünlü nâsir Alaşehirli Veysî'ye nispet edilen bir mevlidin, bir sahafta bulunan, şahsî kitaplığımızdaki ikinci nüshasıyla aslında sehven Veysî'ye ait gösterildiği anlaşılmıştır. Bazı karineleri göz önünde bulundurarak mevlidin müellifini -yeni bir nüsha ortaya çıkıncaya kadar ihtiyatla- Hâfız Ahmedî Şükrî olarak kabul ediyoruz. Şairin kim olduğu yine meçhuldür. Büyük ölçüde Süleyman Çelebi'nin mevlidine benzeyen Mevlûdü'n-Nebî'nin yazılış yahut istinsah tarihi H.1294/M.1877'dir. Yekûn olarak 431 beyittir ve fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

Kütüphane raflarına, kataloglara düşmemiş, sahaf yahut şahsî kitaplıklarda bulunan pek çok kıymetli eser vardır. Tüm gücümüzle bunları gün yüzüne çıkarmak, tanıtmak hepimizin millî görevlerinden biri olmalıdır.

Böyle problemlili mevlidleri neşretmek gerçekten riskli bir iştir. Umuyoruz ki bu kitapla, mevlid çalışmalarına az da olsa katkı sunulacak ve mevlid geleneğinin bilinmeyen nadide bir parçası daha konuya meraklı olanların dikkatine arz edilecektir.



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

Tel. - Faks: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-84-9



9 786054 635849